БАЦЬКАЎШЧЫНА

WHITERUTHENIAN WEEKLY „THE FATHERLAND“ Цана 30 н. фэн.

№ 28 (31) 19 ВЕРАСЬНЯ 1948 Г. ГОД ВЫДАНЬНЯ 2

ЗАХАД ТАКСАМА ЗБРОІЦЦА

ВАЖНЫЯ МЕРАПРЫЕМСТВЫ ВЯЛІКАБРЫТАНІІ

Заступнік брытанскага прэм'ера Г. Морысон паведаміў на спэцыяльным паседжаньні брытанскага парляманту 14 верасьня аб новых важных пастановах ураду ў кірунку выдатнага павялічэньня ваеннай магутнасьці Вялікабрытаніі й ейнае абароназдольнасьці на выпадак вайны.

Першым такім мерапрыемствам ёсьць прадаўжэньне тэрміну ваеннае службы. Тыя жаўнеры, што ў бліжэйшых месяцах павінны былі-б быць здэмабілізаванымі, будуць затрыманыя ў арміі на далейшыя тры месяцы. Такім чынам колькасьць брытанскае арміі з канцом гэтага году павялічыцца на 80.000 чалавек, чымсьці было прадбачана ў выпадку правядзеньня дэмабілізацыі. Апрача гэтага армія атрымае найбольш новыя віды зброі.

Далей Морысон паведаміў, што будзе абвешчаны вялікі набор ахвотнікаў у наземную, марскую й паветраную армію. Таксама будуць зробленыя патрэбныя мерапрыемствы для палепшаньня й прысьпешаньня прадукцыі зброі, асабліва ў галіне супрацьлётніцкай абароны, панцырнай зброі й узбраеньня пяхотных адзінак. У сувязі зь цяперашнім міжнародным палажэньням ураду не астаецца нічога іншага, — заявіў — Морысон — як увесьці гэтыя мерапрыемствы. Ня глядзячы на ўсе стараньні знайсьці мірнае разьвязаньне многіх пасьляваенных праблемаў, міжнароднае палажэньне дае аднак падставы для занепакаеньня.

У далейшым Морысон заявіў ,што прадукцыя спэцыяльных тыпаў зьнішчальнікаў будзе амаль падвоеная. У прадукцыі самалётаў павінна Ангельшчына мець на ўвеце ня толькі сваю собскую абарону, але таксама й памагаць іншым краінам, уключна з краямі заходняэўрапэйскай уніі.

Ня менш будзе таксама зьвернутая ўвага на рэкрутаваньне й прыгатаваньне цывільнага насельніцтва Ангельшчыны да супрацьлётніцкай абароны.

Брытанская прэса спаткала прыхільна ўрадавыя пастановы аб прадаўжэньні ваеннае службы й павялічэньні прадукцыі самалётаў і іншага ваеннага матэрыялу. Кансэрватыўны «Дэйлі Тэлеграф» піша: «Як паказвае заява ўраду, мы зьбліжаемся да таго мамэнту, калі ўтрыманьне міру больш залежыць ад павялічэньня ваеннае магутнасьці, чымсьці ад якіх-небудзь іншых аргумэнтаў».

ЗША ЗА ПАВЯЛІЧЭНЬНЕ ВАЕННАЙ МАГУТНАСЬЦІ

ЗША зьяўляюцца перакананымі, што толькі шляхам павялічэньня сваей ваеннай магутнасьці й сканчэньня з палітыкай уступак змогуць забясьпечыць сусьветны мір.

Паводля паведамленьня з Вашынгтону, міністар замежных справаў ЗША Маршаль у сувязі з далейшым напружаньнем міжнароднага палажэньня мае выступіць на чарговай агульнай сэсіі Задзіночаных Нацыяў з праектам міжнароднага саюзу абароны, які меў-бы быць далейшым расшырэньнем заходняэўрапэйскай уніі.

Кіраўнік эўрапэйскай помачы паводля пляну Маршаля Гофман заявіў 14 верасня на прэсавай канфэрэнцыі аб неабходнасьці абароны заходняй Эўропы перад камунізмам. Калі-б Эўропа сталася камуністычнай, тады Амэрыка толькі ў тым выпадку магла-б ўратаваць сваю незалежнасьць, калі-б перамянілася ў сільнае ваеннае гаспадарства. Гэтыя вялікія ваенныя заданьні вымагаюць ад Амэрыкі ўвесьці вялікія абмежаваньні ўва ўсіх галінах мірнага жыцьця.

Прэзыдэнт Труман у ваднэй сваей прамове 13 верасьня між іншага зазначыў: «Мы жывём яшчэ ў вельмі небясьпечным часе й павінны, як ніколі перад гэтым, імкнуцца да таго, каб нашую ваенную магутнасьць як мага павялічыць». Дзяржаўныя сакратары для арміі й ваеннага флёту заявілі на публічных зборках, што найлепшым сродкам для забясьпечаньня міру ёсьць добра ўзброеныя ваенныя сілы Амэрыкі.

Кандыдат рэспубліканскай партыі на прэзыдэнта Т. Дуі з асаблівым націскам падчыркнуў, што ЗША павінны з ваеннага гледзішча стацца так сільнымі, каб ніякая сіла ў сьвеце не адважылася на іх напасьці.

Амэрыканскі міністар абароны Форэстэль прызнаныя 103,6 мільёнаў даляраў на абарону прызначыў на прадукцыю бамбавікоў і ракетных зьнішчальнікаў.

Урад ЗША даў неабмежаваныя паўнамоцтвы галоўнакамадуючаму амэрыканскага лётніцтва ў Нямеччыне ген. Лемэй, якія даюць яму права на распачацьця ўсякіх, патрэбных на ягоную думку, мерапрыемстваў у сувязі з апошнімі дамаганьнямі Саветаў у справе паветраных лётаў у Бэрлін.

БЭРЛІНСКІ КАНФЛІКТ ТРЫВАЕ

Робленыя заходнімі гаспадарствамі стараньні, каб залагодзіць Бэрлінскі канфлікт і прывесьці да якога-колечы паразуменьня ў гэтай справе з Саветамі, дагэтуль ня далі ніякага выніку. Нарады 4-ох губэрнатараў у Бэрліне, закончаныя 7 верасьня сёмым паседжаньнем, далей не ўзнавіліся. Перарваныя на пачатку верасня перамовы ўпаўнамочаных прадстаўнікоў ЗША. Вялікабрытаніі й Францыі з Савецкім урадам у Маскве, праўда, пачаліся ізноў, але без надзеі на памысны вынік. Гэтак 14 верасьня адбылася новая паўтарагадзінная гутарка з Молатавым, якая была найкарацейшая з усіх дасюлешніх гутарак. Было паведамлена ў сувязі з гэтым, што спадзяюцца новай гутаркі трох паслоў з Молатавам, у якой аднак Сталін, праўдападобна, ня возьме ўдзелу, бо знаходзіцца на адпачынку й зьяўляецца няпрысутным у Маскве.

Амэрыканскія афіцыйныя дзейнікі, а таксама й амэрыканскі ваенны губэрнатар Нямеччыны Клей заявілі, што калі размовы ў Маскве не прывядуць да жаданых вынікаў, дык трэба лічыцца з магчымасьцю, што справа Бэрліна знойдзецца на парадку дня сэсіі Задзіночаных Нацыяў, якая пачынаецца ў Парыжы ўжо 21 верасьня.

Маскоўскае радыё 14 верасьня, камэнтуючы палажэньне ў Бэрліне, падкрэсьліла, што за нядаўныя беспарадкі ў Бэрліне Савецкі Саюз не нясе ніякай адказнасьці й што насельніцтва Бэрліна падтрымлівае савецкую палітыку (!?).

Ген. Клей 14 верасьня заявіў на прэсавай канфэрэнцыі, што ў выпадку заламаньня перагавораў у справе спыненьня савецкай блякады Бэрліну, паветраныя дастаўы ў Бэрлін будуць павялічаныя на 40%.

САВЕЦКІЯ ЖАЎНЕРЫ ДЭЗЭРТУЮЦЬ

Колькасьць савецкіх грамадзянаў, што перабягаюць з савецкай у заходнія зоны, апошнім часам значна павялічылася. Толькі ў амэрыканскую зону Нямеччыны — як паведамляе «Нью-Ёрк Гэральд Трыбюн» — за мінулыя 12 месяцаў перабегла звыш 13.000 савецкіх грамадзянаў, пераважна афіцэраў і жаўнераў савецкай акупацыйнай арміі. Паміж імі знаходзіцца роўна 4.000 афіцэраў з двума генэраламі на чале, зь іх адзін сябра штабу маршала Сакалоўскага, 6.000 жаўнераў і 3.000 савецкіх работнікаў і ўрадаўцаў.

ФРАНЦУСКІ ЎРАД НАПАСЬЛЕДАК СТВОРАНЫ

Пасьля доўгага й войстрага ўрадавага крызысу ў Францыі 11 верасьня радыкал-сацыялісты Г. Кэйль стварыў нарэшце новы францускі ўрад бяз удзелу камуністых і дэголістых, у якім сам абняў становішча прэм'ера й міністра фінансаў і народнай гаспадаркі. Міністэрства замежных справаў абняў Р. Шуман. Нацыянальнае Сабраньне Францыі 351 голасам супраць 196 і пры 47 устрымаўшыхся выразіла давер новаму ўраду.

У гэты-ж час генэрал дэ Голь знаходзіцца ў прапагандную падарожжы на паўдні Францыі, дзе на працягу 8 дзён мае выступіць із 100 прамовамі. У ваднэй сваей мове ён заявіў, што лёс нацыі хутка возьме ў свае рукі і што зьяўляецца пэўным згоды народу, калі апошні будзе аб гэтым запытаны.

СПРАВА ІТАЛЬЯНСКІХ КАЛЁНІЯЎ

13 верасьня распачалася ў Парыжы канфэрэнцыя заступнікаў міністраў замежных справаў ЗША, Вялікабрытаніі, Францыі й СССР ў справе былых італьянскіх калёніяў у Афрыцы — Лібіі, Эрытрэі й Самалі. Згодна пастановы Задзіночаных Нацыяў, справа італьянскіх калёніяў павінна быць разьвязаная да 15 верасьня сёлета. Калі-ж у гэтым тэрміне справа гэтая ня будзе палагоджана, дык займецца ёй найбліжэйшая сэсія Задзіночаных Нацыяў.

Як і трэба было спадзявацца, канфэрэнцыя не дала ніякіх вынікаў з прычыны рознага ад іншых гаспадарстваў становішча Савецкага Саюзу. Прадстаўнік СССР Вышынскі дамагаўся перадаць усе гэтыя калёніі назад Італіі, маючы ўкрытую мэту здабыць прапагандовыя посьпехі ў гэтай краіне, тады, калі заходнія гаспадарствы прапанавалі іншае разьвязаньне справы гэтых калёніяў. Такім чынам 15 верасьня размовы былі перарваныя безь ніякага рэзультату, і справа італьянскіх калёніяў будзе пастаўленая на парадку дня ЗН.

ПОМАЧ НЯМЕЧЧЫНЕ Ў ПЛЯНЕ МАРШАЛЯ

Эўрапэйская Рада адбудовы прыгатавала часовы праект разьдзелу сумаў помачы паводля пляну Маршаля для 16 эўрапэйскіх гаспадарстваў на 1948—49 год. Найвялікшую суму, бо аж 1.263.000.000 даляраў, атрымае Вялікабрытанія, амэрыканская й ангельская зоны Нямеччыны 414 і францускага зона Нямеччыны 100 мільёнаў даляраў.

СУПРАЦЬ ІЛЮЗІЯЎ

Побач із Бэрлінскім канфліктам, палітычная ўвага ўсяго сьвету занятая цяпер выпадкамі, што разыгрываюцца ўва ўсіх амаль гаспадарствах-сатэлітах СССР, не выключаючы і ўсходняй Нямеччыны, якія знаходзяцца ў прычыновай сувязі з апошнімі падзеямі ў Бэрліне. Па той бок зялезнай заслоны насьпявае свайго роду «бунт» супраць палітыкі камінформу, будучага непасрэднай экспазытурай Масквы, «бунт», што праяўляецца ня толькі сярод недабітай яшчэ апазыцыі й шырокіх масаў насельніцтва, але й камуністых, прыводзячы да разломаў у камуністычных партыях Польшчы, Мадзяршчыны, Баўгарыі й Чэхаславаччыны, або навет да выхаду з-пад падпарадкаваньня Маскве, як у Югаславіі. А ў вадказ на гэта бачым там узмоцненую хвалю ўрадавага тэрору, інсьпіраванага непасрэдна Саветамі, арыштаў, чыстак і ўсякіх іншых прыёмаў, ведамых з даўгалетняй савецкай практыкі.

Усё гэта адбіваецца вялікім рэхам у заходняй прэсе й выклікае мноства розных разважаньняў і прыпушчэньняў аж да наіўных прадбачваньняў магчымасьці развалу ўсходняга блёку ўключна. У кажным выпадку нарастаньне незадаваленьня ў сатэліцкіх гаспадарствах пануючай там бальшавіцкай сыстэмай, што ахапіла й мясцовыя камуністычныя партыі, зьяўляецца для публічнай апініі захаду, неабзнаёмленага яшчэ дастаткова з практыкай і тактыкай бальшавізму, абнадзейваючым мамэнтам, які — паводля гэтае апініі — мог-бы прывесьці да краху камінформаўска-крэмлёўскай сыстэмы ў гэтых гаспадарствах і да іхнага пазароту да заходняга сьвету.

Такія пагляды, абапёртыя на поўным няведаньні бальшавізму, зьяўляюцца ня толькі фальшывымі, але й моцна шкоднымі. Яны ўсыпляюць чуйнасьць сьвету на няўхільную бальшавіцкую загрозу й ствараюць фантастычныя ілюзіі, што ў вабароне перад бальшавізмам можна абыйсьціся без збройнай фізычнай сілы.

Сутнасьць апошніх падзеяў у сатэліцкіх гаспадарствах найлепш можам зразумець мы беларусы, як і ўсе іншыя народы, што знаходзяцца пад савецкай акупацыяй з самага пачатку й пражылі на собскай скуры ўсе ейныя жахі. Што сяньня адбываецца за зялезнай заслонай, ёсьць толькі пачаткам таго вялікага працэсу, які распачаўся на нашых землях ужо ў 1929 г. й бесьперапынна ў той або іншай форме трывае да сяньняшніх дзён. Ды й прычыны гэтага працэсу, што пачаўся ў нас перад дзевятнаццацю гадамі, а ў сатэліцкіх гаспадарствах пачынаецца толькі сяньня, амаль што тыя самыя.

Як ведама, спачатку сатэліцкія гаспадарствы пагадзіліся ў сілу неабходнасьці, хоць і неахвотна, зь іхным прылучэньнем да савецкае сфэры ўплываў. Грамадзтвы гэтых краінаў уважалі, што, ня гледзячы на гэта, яны змогуць захаваць сваю незалежнасьць і дэмакратычныя формы жыцьця, веручы пры гэтым у сілу гарантыяў заходніх гаспадарстваў. Аднак, як ведаем, расчараваньне наступіла вельмі хутка. Насельніцтва гэтых краінаў пабачыла, што Масква ня толькі ня думае рэспэктаваць ягонае волі, але пасьлядоўна ймкнецца да поўнае савецізацыі гэтых краінаў, сьпіхаючы іх да ролі звычайных правінцыяў Савецкага Саюзу.

І вось гэтае імкненьне Саветаў да фактычнае ліквідацыі рэшты незалежнасьці сатэліцкіх гаспадарстваў пры часовым захаваньні толькі ейных формаў і прымусіла апошнія бараніцца. Побач з многімі іншымі, два аснаўныя мамэнты сталіся непасрэднаю прычынаю гэтага «бунту»: утрыманьне нацыянальнага характару сваіх краёў, выразна заатакаванага генэральнай лініяй камінформу, і абарона перад сацыялізацыяй сельскае гаспадаркі, якая няўхільна вядзе да аслаўленай калектывізацыі.

Зусім падобнае зьявішча назіралася і ў нас. Пасьля абвешчаньня Беларускае Народнае Рэспублікі й збройнае абароны дзяржаўнае незалежнасьці нашае Бацькаўшчыны беларускі народ, ня маючы ніякага падтрыманьня звонку, стаўся ахвяраю чырвонага маскоўскага імпэрыялізму. Ня маючы змогі прадаўжаць збройную акцыю й ня бачачы іншага выхаду з палажэньня, беларускае грамадзтва пастанавіла як найшырэй выкарыстаць форму БССР, гарантуючую нам на паперы шырокую свабоду, для собскіх нацыянальных інтарэсаў. Пачалася шырокая й ажыўленая праца над разьвіцьцём беларускага нацыянальнага жыцьця й упарадкаваньнем сацыяльных дачыненьняў беларускага народу. Калі-ж бальшавікі, дастаткова ўзмоцніўшыся на нутраным фронце й дабіўшыся моцных пазыцыяў на міжнароднай арэне, прыступілі ў 1929 г. да поўнае савецізацыі БССР, беларускі народ здабыўся на вялікія акты герызму ў вабароне сваіх нацыянальных правоў, на якія яшчэ не здабыўся ніводзін з народаў у сатэліц-

кіх гаспадарствах. Калі-ж у 1930 годзе пачалася калектывізацыя, то беларускае сялянства праявіла стольկі станоўкасьці, цьвёрдае волі й фанатычнае ахвярнасьці ў вабароне собскае зямлі, што падобных актаў супраціву мы дарэмна шукалі-б сяньня ў якім-колечы сатэлітным гаспадарстве.

Калі рэд. К. Грабык у вартыкуле «Сыгналы й памылкі камуністых» («Кроніка» Но. 37 з 12.9.48), аналізуючы сяньняшняе змаганьне ўнутры польскай камуністычнай партыі, піша, што «навет на найвышэйшых вярхох польскай камуністычнай партыі не занікла пачуцьцё польскай нацыянальнай самабытнасьці, якое не дазволіць ніводнаму паляку зідэнтыфікаваць цэласьці польскіх інтарэсаў з плянамі Расеі» і даходзіць на гэтай падставе да высновы, што палякі «могуць згары быць пэўнымі, што гэтае імкненьне Масквы будзе дарэмным», дык у гэтым ён моцна памыляецца. Адзываючыся з найбольшым прызнаньнем аб патрыятызьме польскага народу, трэба прызнаць, што ня ёсьць ён выключнай асаблівасьцю палякаў. Бо і беларусы, як многія іншыя падсавецкія народы, ня менш праявілі патрыятызму ў змаганьні з камунізмам у вабароне сваіх нацыянальных правоў. У гэтым змаганьні мы зьлажылі дасюль цэлыя мільёны ахвяраў ня толькі сярод нацыянальнае інтэлігенцыі, ня толькі сярод прывязанага да собскай зямлі сялянства, але ў ... ўнай меры й сярод выдатных беларускіх камуністых, якія, калі трэба было выбіраць паміж інтэрнацыянальнымі інтарэсамі Масквы й нацыянальнай беларускай справай, у бальшыні сваей станавіліся па старане апошняй.

Праўда, між нашым палажэньнем дзевятнаццаць год назад і палажэньнем народаў сатэлітскіх гаспадарстваў сяньня заходзяць вялікія фармальныя розьніцы. Мы ўжо тады былі складовай часткай Савецкага Саюзу, а народы, пра якіх тут мова, зьяўляюцца сяньня грамадзянамі тэарэтычна незалежных гаспадарстваў. Мы былі ўсім сьветам здадзеныя на ласку й няласку капрызаў Масквы і ў нашай абароне ня толькі што ніводнае свабоднае гаспадарства не складала пратэстацыйных нотаў ані заступалася за нас на міжнароднай арэне, але навет, стараючыся прыпадхлебіцца Саветам і не парушыць зь імі добрых дачыненьняў, ніхто ў свабодным сьвеце не хацеў слухаць нашага собскага голасу пратэсту. А ў вабароне незалежнасьці й дэмакратызму сатэлітаў выступаюць сяньня афіцыяльна заходнядэмакратычныя гаспадарствы й публічная апінія ўсяго сьвету.

Але гэтыя розьніцы ў дадзеным выпадку ня могуць зьяўляцца вырашальнымі, калі ўзяць пад увагу, што ў вадпаведны для Саветаў мамэнт усе гэтыя гаспадарствы могуць «дабравольна» папрасіць «бацьку Сталіна» прыняць іх у склад Савецкага Саюзу і што просьба іхная будзе заспакоеная. Таксама і з усякімі дыпляматычнымі інтэрвэнцыямі Саветы, як ведама лічацца столькі, сколькі ім самым захочацца.

Таму верыць сяньня ў тое, што «імкненьні Масквы будуць дарэмнымі» тады, калі натрапяць яны на глыбокі й сьведамы супраціў народу, ёсьць тым-жа самым зманам, што й абнадзейваньне сябе некаторымі заходнімі палітыкамі аб магчымасьцях мірнага сужыцьця з бальшавізмам шляхам дыпляматычных пагадненьняў.

Дасюлешняя практыка паказала, што бальшавікі ўжываюць усіх сродкаў масавага тэрору і іншых ведамых ім захадаў, не паўстрымаюцца перад вынішчэньнем навет цэлых мільёнаў, калі гэта ім будзе патрэбным для правядзеньня ў жыцьцё заплянаваных мэтаў. Іхнія цяперашнія мэты ў дачыненьні да сваіх сатэлітаў — поўная саветызацыя іх — сяньня на парэдадні ня меншага ўжо й няўхільнага канфлікту з дэмакрасьцю, тычным захадам на столькі важныя й неабходныя, што бясспрэчна будуць імі прынятыя ўсе меры для здушэньня ўсякай апазыцыі ў гэтых гаспадарствах.

Пытаньне абароны ад саветызацыі краінаў, што трапілі пад савецкі ўплыў пасьля гэтае вайны, як і пытаньне вызваленьня з-пад бальшавіцкае няволі беларускага, украінскага, каўкаскіх і іншых народаў што знаходзяцца пад бальшавіцкай акупацыяй ад даўжэйшага часу, можа быць разгляданае толькі ў вагульным пляне поўнага зьнішчэньня бальшавізму й распадзелу расейскае імпэрыі на нацыянальныя гаспадарствы паняволеных ім сяньня народаў. Толькі ў гэтым кірунку неабходна весьці нацыянальна-вызвольнае змаганьне й мабілізаваць публічную апінію дэмакратычнага сьвету.

ПАВЕТРАНЫ КАЛІДОР НА ДАЎЖЭЙШУЮ МЭТУ

Галоўкамандуючы амэрыканскімі паветранымі сіламі ў Эўропе, генэрал Лемэй заявіў, што паветраны калідор для давозу прадуктаў у Бэрлін можа быць выкарыстаны ня толькі на працягу зімы, а й падчас двухгох наступных гадоў. Практыкаваньні савецкага лётніцтва й супрацьлётніцкай абароны, што якраз адбываліся ў гэтым калідоры, ня могуць быць перашкодай для паветранага забясьпечаньня амэрыканцамі й ангельцамі Бэрліну.

Паводле далейшага паведамленьня генэрала Лемэй, амэрыканскія паветраныя сілы ў Нямеччыне цяпер падвоеныя. У дадзены мамэнт знаходзяцца ў Нямеччыне дзве групы вайсковага паветранага транспарту й дзьве далейшыя групы зьнішчальнікаў. Апрача гэтага ў Ангельшчыне знаходзіцца пэўная колькасьць лятаючых крэпасьцяў. Аднак гэтая колькасьць паветраных сілаў у Нямеччыне — згодна заявы ген. Лемэй — яшчэ недастатковая.

ЯК У СЯБЕ ДОМА

Прадстаўнік нямецкай сацыял-дэмакратычнай партыі ў Бэрліне В. Брант падаў на прэсавай канфэрэнцыі 8 верасьня да публічнага ведама цэлы рад актаў самаволі й тэрору над нямецкім цывільным насельніцтвам у савецкай зоне Нямеччыны. Былі пададзеныя толькі некаторыя факты із старанна прыгатаванага на 99 балонах зборніка дакумэнтаў і аўтэнтычных справаздачаў аб масавых арыштах, тэроры савецкай тайнай паліцыі (МДВ — ранейшае НКВД) і ўмовах у савецкіх канцэнтрацыйных лягерах на тэрыторыі Нямеччыны.

Апрача арыштаў з чыста палітычных прычынаў, — падаецца там — адбываюцца масовыя арышты цывільнага насельніцтва з мэтаю высылкі іх у Савецкі Саюз у якасьці бясплатнай работніцкай сілы або скарыстаньня ў лягерах прымусовае працы ў самай Нямеччыне. «Толькі ў турме ў горадзе Цвікаў знаходзілася на 1.3.47 г. каля 400 сацыял-дэмакратаў, у Дрэздэне — 900 і ў канцлягеры Бухэнвальд — 800» — гаворыцца ў вадным дакумэнце. Да палавіны 1947 г. Бэрлінскі аддзел гэтае партыі ўстанавіў імёны 5.414 асоб, што ад травеня 1945 г. прапалі бяз сьледу.

У справаздачы пададзенае цэлае мноства выпадкаў аб высылцы жанчын у лягеры прымусовае працы. Спасярод іх адна, прыпадкова вярнуўшыся назад, заявіла, што ўсе яны змушаны працаваць у шахтах на Уралі. У вадным такім лягеры было спачатку памешчана каля 1.000 жанчынаў, спасярод якіх пасьля двух год толькі 400 асталося жывых.

Наступны разьдзел справаздачы падае доўгі іменны сьпісак інжынераў і кваліфікаваных работнікаў з розных нямецкіх заводаў і капальняў, што былі прымусова высланыя ў глыб Савецкага Саюзу.

Падрабязна апісаныя нялюдзкія мэтады МВД, ужываныя пры допытах. Сацыял-дэмакратычны працаўнік Р. Вальдэ сьцьвярджае, што «найменш 70% арыштаваных у галоўнай кватэры МВД прызнаецца да віны, аб якой яны навет ня маюць паняцьця, толькі таму, каб пазбавіцца нялюдзкіх мукаў і катаваньняў». Адзін сябра данскага руху супраціву, які пасьля вайны папаўся ў бальшавіцкія рукі, сьветчыць аб шырокім тарнаваньні маральнага тэрору. Таму, што адзін вязень падчас допытаў не хацеў даваць вымаганага ад яго паказаньня, былі ўзятыя на допыт ягоная жонка, дзіця, цешча й швагра, асуджаныя на сьмерць цераз утапленьне й у яго прысутнасьці было заінсцэнізаванае выкананьне прыгавору пры крыку й піску топленай сям'і.

У іншым разьдзеле гаворыцца, што нямецкія ваеннапалонныя, якія вярталіся з амэрыканскага палону, адразу-ж былі арыштоўваныя й часткова адпраўленыя ў былы концлягер у Аўшвіцы. Для ізаляваньня ваеннапалонных і выкарыстаньня іх пры прымусовай працы, існуе 9 вялікіх концлягераў, у якіх памяшчаецца ад 5 да 16 тысячаў чалавек, а так-жа цэлы рад лягераў меншых.

Апошні разьдзел цікавага зборніка прысьвечаны масавым магілам памардаваных людзей у савецкай зоне, аб якіх удалося дагэтуль сабраць весткі. Гэтак летам 1947 г. была знойдзеная такая магіла ў павеце Нідэрбарнім і ў ваколіцах гораду Брандэнбург. Іншыя знаходзяцца ў суседзтве канцэнтрацыйнага лягеру ў Захсэнгаўзэн. Як прыклад такога зьявішча, можна падаць наступны факт: «Ікрасавіка сёлета адна жыхарка, зьбіраючы ў лесе дровы, натрапіла на чалавечую руку, што выставала з-пад зямлі. Хуткая праверка, дакананая мясцовай валасной управай, выявіла, што там былі закапаныя сьвежыя трупы 7 мужчын і 2 жанчын з прастрэленымі патыліцамі. Згодна аўтарытэтнага сьцьверджаньня, гэтыя трупы маглі ляжаць у зямлі не больш аднаго месяца. Калі даведалася аб гэтым савецкая камэндантура ў Гюстраў, адразу прыехаў грузавы аўтамабіль із савецкімі жаўнерамі, якія забралі з сабой адкапаныя трупы, а ўсім прысутным загадалі аб гэтым здарэньні срога маўчаць».

Падаючы аб усім гэтым да публічнага ведама, немцы апэлююць да цэлага сьвету памагчы мільёнам іхных суродзічаў што жывуць у савецкай зоне.

Усе пададзеныя тут факты для нас беларусаў ня прыносяць нічога новага. Наш народ ад даўжэйшага часу зьяўляецца ахвяраю яшчэ горшых зьдзекаў з боку бальшавізму. Аднак усё гэта паказвае, што ў Усходняй Нямеччыне бальшавікі пачынаюць ужо паступаць так, як у сябе дома.

Р.

ЛЕПШ ПОЗНА, ЯК НІКОЛІ

«Я ведаю, што палітыка камуністычнага палітбюро, якая вядзе да трэйцяй сусьветнай вайны, ня служыць ані інтарэсам майго народу, ані якога-небудзь іншага народу ў сьвеце» — заявіў уцёкшы ў Лёндан савецкі палкоўнік Рыгор Такаеў на прэсавай канфэрэнцыі. «Гэта ёсьць прычынай, якая змушае мяне пакінуць рады тых, што руйнуюць мір».

Чытайце, пашырайце й выпісвайце адзіную беларускую газэту на эміграцыі — «БАЦЬКАЎШЧЫНУ!».

Ул. Русак.

ШТО ГАВАРЫЎ СП. ПРЭЗЫДЭНТ?

8-ае пытаньне:*) Якія Вашыя дачыненьні да вуніі і Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы?

Адказ сп. Прэзыдэнта: Справа вуніі — гэта старая ідэя Рыму, каб злучыць калісь разьдзеленыя, а сяньня дзьве найвялікшыя хрысьціянскія цэрквы, ці лепш — павярнуць праваслаўных пад зьверхніцтва папы. Вуніяцтва таму трэба лічыць за каталіцызм у форме праваслаўнага абраду. Няма ніводнага праваслаўнага народу, куды-б Рым не пасылаў сваіх сьвятароў з мэтаю прапаведываньня гэтае ідэі. У Парыжы, прыкладам, ёсьць каля дзесятка гэткіх вуніяцкіх сьвятароў, што працуюць сярод расейцаў. У ваколіцы Парыжу «Мэдон» яны купілі багаты палац з прыгожым, каля двух гэктараў паркам, у якім утрымліваюць каля 200 асоб вучнёўскай і студэнцкай моладзі расейскай белай эміграцыі, выхоўваючы іх у патрыятычным расейскім духу. Другія-ж — бэльгійскія бэнэдыктынцы ў другім месцы Парыжа зарганізавалі расейскую хлапцоўскую гімназію, а цяпер арганізуюць жаноцкую. Ёсьць гэтакія-ж «вуніяцкія» расейскія сьвятары, як мне ведама, і ў Нямеччыне, навет адзін япіскап, што нядаўна перайшоў з Расейскай Зарубежнай Царквы ў падпарадкаваньне Рыму. Наагул ведама ўсім, што Рым увесь свой націск на вунію скіроўвае на Расею і пакладае вялікія надзеі на яе. Ведама ўсім таксама, што Эзуіцкі Ордэн — гэта зацятыя русафілы. Усе дабрадзейныя каталіцкія ўстановы, што памагаюць усходнім славянам, абсаджаныя расейцамі. Расейскія студэнты выкарыстaлі тысячамі стыпэндыі з розных каталіцкіх установаў і сяньня іх маюць цэлыя сотні, а спасярод беларусаў толькі пару адзінкам, і то зь вялікай вайною, ўдалося атрымаць такія стыпэндыі.

Калі-ж ужо ходзіць аб тое, каб ратаваць праваслаўе ад націску каталіцызму, дык бязумоўна ў першую чаргу трэба было-б падняць крык у вабароне праваслаўя на расейскім адрэзку (бо, як ведама, для «нашых» праваслаўных фанатыкаў нацыянальнасьць не гуляе той ролі, што рэлігія). Нічога аднак аб гэтым ня чутна. А чаму? Ды зусім зразумела. Расейскія эміграпты вельмі здаюць сабе справу з таго, якую вялізарную сілу прадстаўляе сяньня Рым у сьвеце палітычным. Таму атака на Рым, пэўне-ж, ня прынесла-б ім карысьці. Хочуць яны затое, каб гэтую «вайну» супраць Рыму распачалі мы — беларусы.

Людзі, што паказваюць сябе на вонкі такімі праваслаўнымі фанатыкамі і цьвердзяць, што толькі праваслаўе ўратуе нас ад дэнацыяналізацыі — няшчырыя. Мэты іхнай такой прапаганды зусім іншыя. Бо калі-б ім узапраўды залежыла на ўтрыманьні ў нас праваслаўя і беларускасьці, дык не патрэбна было-б уцякаць ад беларусаў да расейскага зарубежжа і ліквідаваць беларускую аўтакефальную царкву. Ім трэба было-б застацца пры нас і йсьці ў іншанацыянальныя лягеры, дзе, як ведама, ёсьць тысячы беларусаў, каб прапаведываць ім Божае слова ў іхнай роднай мове ды гуртаваць іх каля беларускіх лягераў. Рабілася-ж якраз усё наадварот. Калі нашыя людзі павялі прапаганду ў польскім лягеры Вільдфлекэн, дзе знаходзіцца каля 6.000 беларусаў, каб яны выдзяляліся ў сваю нацыянальную групу і пераяжджалі ў беларускія лягеры, дык праваслаўны сьвятар І. Ткачук фанатычна змагаўся разам з польскімі каталіцкімі ксяндзамі супраць гэтага выдзяленьня, запалохваючы пры гэтым і да таго стэрарызаваных нашых людзей. Карыстаючыся такімі запалохваньнямі польскія каталіцкія сьвятары ў польскіх лягерах навярнулі не адну тысячу праваслаўных беларусаў на каталіцтва. Вось дзе мост да палянізацыі! А ці- ж мы чулі з боку гэных «беларускіх праваслаўных душпастыраў» хоць адзін голас пратэсту супраць гэтага? І ці яны паехалі ў такія лягеры, каб павесьці там прапаганду і за праваслаўе і за беларускасьць? Ці гэныя нашыя «беларускія патрыёты» хоць раз заікнуліся супраць праваслаўных япіскапаў Савы й Мацьвея ў Лёндане, якія прапагуюць «польскае праваслаўе» сярод нашых людзей?

Дык зусім не рэлігійныя, але чыста палітычныя і пры гэтым варожыя беларускаму народу мэты паставілі перад сабой ўсе гэныя «абароньнікі праваслаўя». Як бачым, яны дзеля сваіх вузка шавіністычных і чужых для нас нацыянальных мэтаў імкнуцца нас сапхнуць на шлях рэлігійнай вайны, адцягнуць нашую ўвагу ад нацыянальна-вызвольнага змаганьня, разьбіць нашае нацыянальнае адзінства і галоўнае — паказаць нас у вачох дэмакратычнага сьвету нейкімі аднабокімі сярэднявечнымі фанатыкамі і разам з гэтым палітычнымі прымітывамі. Сьмешна, зразумела, каб нацыянальна сьведамыя беларусы пайшлі на такі шлях. Для нас сяньня, як ніколі, патрэбная рэлігійная талеранцыя і пашана да кажнага беларуса, якой-бы ён веры ня быў. Ды яно так у нашым вызвольным руху й было ад самага пачатку нашага нацыянальнага адраджэньня. Янка Купала — каталік, Якуб Колас — праваслаўны, Зьмітрок Бядуля — ізраэліт, Антон Луцкевіч — лютэранін ніколі між сабой на рэлігійным грунце не сварыліся і ў народ гэткае калатні.

Вось дзеля гэтага мы беларусы, як народ, што прэтэндуе называцца цывілізаваным і дэмакратычным, мусім быць талерантнымі і ў рэлігійных дачыненьнях. Інакш і быць ня можа хоць-бы нат з нашага чыста нутранога палітычнага гледзішча. Беларуская нацыя, як і 90% нацыяў у сьвеце, вызнае не адну рэлігію, а некалькі. Дзеля таго мусім браць прыклад не з расейскай практыкі «єдіно православной государственності», як

*) Дзеля ашчаднасьці месца адказы на пытаньні 7, 10, 11, 12 і 16 апускаем, бо яны закранаюць справы менш істотныя й агульна ведамыя — **Рэд.**

СПРАВЫ ДП

КОЛЬКІ ВЫЕДЗЕ Ў ВЕРАСЬНІ?

Каля 9 тысячаў ДП мае выэміграваць у гэтым месяцы за мора, а з гэтае колькасьці больш палавіны з амэгледжана 11 караблёў: 5 у Канаду з 4.000 эмігрантаў, рыканскае зоны Нямеччыны. Для гэтае мэты праду-3 з 2.200 ДП у Аўстралію і 3 астальныя караблі адплывуць у Бразылію, Вэнэцуэлю й Аргентыну. Кажны з гэтых апошніх забярэ па 800 чалавек. Таксама і ў верасьні будзе дзейны паветраны траспарт у Вэнэцуэлю, які перавязе звыш 1.000 чалавек. Апрача таго пакінуць Нямеччыну дробнымі групамі й індывідуальна каля 2.000 асоб. Эміграцыйны кантынгент з амэрыканскай зоны зь ліпеня месяца, які налічваў 7.000 чалавек, будзе перавышаны ў верасьні на 1.000 асоб.

(«Інфармацыя ПК ІРО», № 49).

КОЛЬКАСЬЦЬ ПРАЦУЮЧЫХ Д. П.

Спасярод 156.560 працаздольных ДП у лягерах амэрыканскае зоны Нямеччыны 63.396 маюць сталую працу, а 7.958 наведваюць розныя прафэсыйныя курсы. Бальшыня, бо аж 46.080, працуе з даручэньня ІРО ў лягернай адміністрацыі, спэцыяльных галінах працы (фабракацыя вопраткі для ДП і пад.) або дабрадзейных установах. Спасярод астальных каля 10.000 працуе самастойна, 4.833 працуюць пры арміі й 2.193 у нямецкай прамысловасьці.

Студэнты прафэсыйных трохмесячных курсаў маюць 40 гадзінаў заняткаў у тыдзень. 15 такіх курсаў утрымлівае ІРО, 41 — спецыяльная сусьветная арганізацыя і 2 — сусьветная царкоўная арганізацыя.

(«Інфармацыя ПК ІРО», № 49).

КАРУЗІ Ў НЯМЕЧЧЫНЕ

Старшыня амэрыканскай камісіі для прыняцьця 200.000 Д. П. у Амэрыку У. Карузі 7.9.48 прыбыў у Нямеччыну, дзе правядзе нарады з вайсковымі й канзулярнымі ўладамі ў справе прысьпешаньня эміграцыі Д. П. у ЗША.

Сп. Карузі заявіў прадстаўнікам прэсы ў Франкфурце, што ўжо 3 кастрычніка мае выехаць у Амэрыку першы транспарт з эмігрантамі, якія атрымаюць візы на падставе новага эміграцыйнага закону. Прадбачыцца, што на працягу кастрычніка выедзе ў Задзіночаныя Штаты 1.900 асобаў. У Задзіночаных Штатах ёсьць многа месца працы, дзе чакаюць на прыезд Д. П. Цяпер безадкладна распачнецца разгляд зложаных заяваў на атрыманьне візаў.

АДКРЫТЫ ЛІСТ ДА СП. Р. АСТРОЎСКАГА

ПАВАЖАНЫ СПАДАРУ!

У сувязі з нападам на мяне Вашага лістка № 20, што завецца «БІС», я пастанавіў зьвярнуцца да Вас з тых простых матываў, што на гэтым «згнілым» дэмакратычным захадзе, як гэта Вы яшчэ ў 1944 г. казалі, прынята, што калі сабака, хоць-бы і спатайка, кагось пакусае, адказнасьць за гэта нясе гаспадар.

У пашквілі, надрукаваным на мяне у гэтым Вашым «воргане», трусьлівы й нясумленны аўтар імкнецца зьняславіць маё імя, а як прычыну выкарыстаў той факт, што у № 22(25) «Бацькаўшчыны» быў надрукаваны артыкул пад загалоўкам: «Хто загубіў Другі Кангрэс?», які быў падпісаны літарамі «У. Ш.». Для «найдэмакратычнейшай» і «найпраўдалюбнейшай» Вашай «прэсы» гэта дастаткова, каб да літараў «У. Ш.» прычапіць маё імя з прозьвішчам і ачарніць маю асобу.

Я на гэтым мейсцы ўрачыста заяўляю, што гэнага артыкулу ня пісаў і не падпісваў, а значыць усе абвінавачаньні, зьвязаныя зь яго зьместам, на мяне кранаюць Апраўдываньне выстаўленых там тэзаў пакідаю аўтару. Я із свайго боку хачу адказаць на тыя паклёпы, што ня маюць сувязі із зьместам артыкулу і якія імкнуцца здыскваліфікаваць мяне, як чалавека й грамадзяніна.

Заяўляю, што сябрам БНП ніколі ня быў і ня меў зь ею ніякага кантакту, а аб тым, што быў кандыдатам у гэтую партыю, даведаўся толькі з Вашага «воргану». Дзеля таго й ня мог я пралазіць у гэтую партыю яшчэ ў 1944 годзе, як «бальшавіцкі агент для ўзрыву Кангрэсу». Зрэштай я, Спадар, ня Вашай натуры й ня так хутка, не падумаўшы, кудысь лезу. Навет на «2-гім Кангрэсе» напэўна ня быў-бы, каб Вы мяне раней належна паінфармавалі аб тым, чым у запраўднасьці меў быць гэны Ваш «2-гі Кангрэс». Я пэўны, што гэтак паступіла-б і бальшыня іншых удзельнікаў «2га Кангрэсу».

Што да прыйманьня ўдзелу ў галасаваньні, — гэткага-ж зусім на «2-гім Кангрэсе» ня было, а што да авацыяў, то добра памятаю, што ў двух выпадках асабліва ня пляскаў я ў далоні, а гэта: калі якісь з удзельнікаў крыкнуў: «хай жыве наш дажыватні прэзыдэнт Астроўскі», а другі раз, калі Вы, колькі хвілін пазьней, заявілі, што дэкляруеце ад «імя беларускага народу выпіць горкую чару зь Немцамі да дна» і гэтак далей... Памятаеце?

Мая прымітыўная мэнтальнасьць ня ўмела тады зразумець, як можна было ў сур'ёз прыймаць гэткія прапановы? А ў другім выпадку дэклярацыю пад адрысам немцаў аб «горкай чары» ўважаў я хлусьнёю й правакацыяй, **бо народ наш яшчэ ў 1941** годзе, на пярэдадні вайны Гітлера із Сталінам, выражаў сваю думку ў іншых словах, а іменна: «Дай Божа, каб Гітлер Сталіна разьбіў, а каб Гітлера пярун забіў». І я пэўны, што каб із усходу не бальшавікі йшлі, а амэрыканцы ці ангельцы, ня шмат немцаў вышла-б жывымі зь Беларусі.

Урэшце, што да пагрозы мне аб заплаце жыцьцём, я павінен сказаць Вам, спадар Астроўскі, што я менш баюся сьмерці, чым Вы. Бо калі Вы сядзелі ў польскім лягеры пад чужым прозьвішчам і бязьдзейна «прыглядаліся», як сёньняшнія «крывічы» будзілі здэзарыентаваныя тэрорам масы сьмялей глядзець на будучыню, а мо і прыглядаліся, ці ня йдзе там якісь з агентаў і па Вас, я ўжо два з палавінай гады адкрыта бараніў сотню нашых родзічаў ад фізычнага зьнішчэньня цераз НКВД ці маральнай загубы ў польскіх лягерах ДП. Дык-жа ня Вам судзіць мае грамадзкія вартасьці.

Больш Вы не знайшлі паклёпаў на мяне, але я на Вас, не паклёпаў, але праўды шмат мог-бы напісаць.

Прашу на будучыню больш лічыцца з праўдай, а сваіх аднадумнікаў «трымаць пры халяве», як кажа беларуская народная прыказка.

Да сваіх-жа асабістых знаёмых, якія яшчэ нясьведама трымаюцца зарубежжа, зьвяртаюся з гарачым заклікам падумаць над мэтадамі, якімі гэтыя людзі ачэрніваюць усё беларускае, і зрабіць з гэтага адпаведныя вывады.

Парыж, 27.8.1948.

Уладзімер Шыманец.

ЗЬЕЗД Д. П. — ЖУРНАЛІСТЫХ

7.9.48 адбыўся ў Бад-Кісінген агульны зьезд Саюзу ліцэнцыяванае Д. П. — Прэсы з удзелам прадстаўнікоў ад беларусаў, калмыкоў, летувісаў, латышоў, мадзяраў, палякоў, расейцаў, украінцаў, эстонцаў і югаславаў. На парадку дня стаялі справы арганізацыйныя, фінансавыя, а таксама пытаньне далейшага вядзеньня выдаванае Саюзам у нямецкай мове газэты «Ім Аўслянд». Зьезд прыняў колькі важных пастановаў у асноўных пытаньнях парадку дня, якія дазволяць уцякацкай прэсе амэрыканскае зоны арганізавана асіліць фінансавы крызыс і гэтым утрымаць здабытыя Саюзам палітычныя пазыцыі.

ад народаў цывілізаваных, як французы, немцы, ангельцы, ці амэрыканцы, дзе каталіцкая ці пратастанцкая бальшыня па брацку жыве з вызнавальнікамі іншых рэлігіяў.

Калі-ж ходзіць аб ратаваньні праваслаўя сярод беларусаў, дык аб гэтым запраўды варта задумацца тым беларусам, каму справа гэтая зьяўляецца дарагой. Але для кажнага здарова думаючага зусім ясна, што ўратаваць праваслаўе на Беларусі і сярод беларусаў можна толькі адным шляхам — пры ўтрыманьні **Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальнай Царквы,** а не сьпіханьнем яго на рэйкі расейскага зарубежжа і «польскага праваслаўя».

З выжэй сказанага ясна вынікае, які мой пагляд у царкоўных справах:

1. Ажыцьцяўленьне Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальнай Царквы.

2. Усамастойненьне Беларускай Каталіцкай Герархіі на тых самых асновах,, як гэта ёсьць сярод іншых каталікоў у сьвеце.

3. Поўная талеранцыя й пашана для ўсіх іншых веравызнаньняў на Беларусі.

9-ае пытаньне: Назавіце прэзыдэнта па тэстамэнту хоць аднэй якой-небудзь краіны?

Адказ сп. Прэзыдэнта: Цэлы шэраг і па простаму пераданьні прэзыдэнцкіх паўнамоцтваў, калі складаліся такія абставіны ў таго ці іншага народу, калі такі прэзыдэнт апыняўся на чужой тэрыторыі, а народ ня меў магчымасьці высказаць у гэтым пытаньні вольна і свабодна сваю волю.

Напрыклад — пасьля сьмерці Прэзыдэнта Украіны— Пятлюры — абняў ягонае становішча прэм'ер міністраў Д. А. Лявіцкі (навет без тэстамэнту), і ў украінцаў ягоныя паўнамоцтвы не дыскутуюцца і не паўстае пытаньне аб перавыбарах прэзыдэнта на эміграцыі.

Другі прыклад — польскі Прэзыдэнт Масьціцкі перадаў свае паўнамоцтвы за жыцьця яшчэ, апынуўшыся ў Швайцарыі, Рачкевічу, а прэзыдэнт Рачкевіч, уміраючы, Залескаму.

Аж тры разы адбылася тэстамэнтальным парадкам перадача прэзыдэнцкіх паўнамоцтваў у гішпанскіх рэспубліканцаў, урад якіх вызнаецца законным «дэ юрэ» шэрагам дзяржаваў сьвету, а ў тым ліку і Савецкім Саюзам зь ягонымі сатэлітамі.

Францускі прэзыдэнт Лебрэн, захацеўшы падацца ў вадстаўку, але калі пры акупацыі Францыі немцамі і ваенных абставінах перавыбары былі немагчымыя, перадаў свае паўнамоцтвы маршалу Пэтэну. У балтыйскіх народаў практыкуецца сяньня тое самае.

Адным словам такі спосаб пераданьня прэзыдэнцкіх паўнамоцтваў пры немагчымасьці правядзеньня вольных і свабодных выбараў на бацькаўшчыне ўвайшоў ўжо ў звычаёвае міжнароднае права, якое нікім не квэстыянуецца.

Мы бэзнэраўцы нічога тады новага ня выдумалі і законнасьць тэстамэнту сп. Прэзыдэнта В. Захаркі з гледзішча міжнароднага права ня толькі не слабейшая, але навет, у прыраўнаньні да некаторых выпадкаў у іншых народаў, мацнейшая, бо сп. Прэзыдэнт Захарка быў выбраны заступнікам Прэзыдэнта П. Крэчэўскага яшчэ ў Беларусі. Першы Ўсебеларускі Кангрэс даў свае неабмэжаныя паўнамоцтвы Прэзыдэнту Рады аж да наступных вольных выбараў у Беларусі. Прэзыдэнт Захарка таму ня толькі меў права, а й сьвяты абавязак перад сваім народам пакінуць гэткі тэстамэнт, бо інакш ніхто-б цяпер з нас на эміграц і ня меў права выступаць перад сьветам ад імені ўсяго беларускага народу. І мы эмігранты маглі-б тады выступаць толькі ад свайго собскага імені эмігрантаў. **Весь гэтага якраз і хочуць нашыя варагі,** таму яны й вядуць аж такую атаку супраць тэстамэнту спадара Прэзыдэнта Захаркі.

13-ае пытаньне: Які вораг для Беларусі больш страшны: палякі ці ўласаўцы?

Адказ сп. Прэзыдэнта: Ні тыя ні другія ня будуць нам страшныя, калі беларуская грамадзкасьць, сьведамая сваіх мэтаў і верная сваім незалежніцкім ідэалам, скансалідуецца ў вадзін наш вызвольны фронт. Ступень-жа варожасьці да нас тых ці іншых нашых суседзяў мусім мерыць тым, як яны адносяцца да нашай самабытнасьці, нашай сувэрэннасьці і нашых граніцаў. Сярод польскіх палітычных дзеячоў спатыкаецца ўжо ня мала адзінак, якія ня толькі не пярэчаць нашаму законнаму праву на дзяржаўную незалежнасьць у нашых этнаграфічных межах, а бачаць навет у гэтым большую гарантыю і для незалежнасьці свайго народу. Нажаль, людзі гэныя яшчэ ў меншыні сярод свайго грамадзянства. Заданьнем беларускае дыпляматыі дапамагчы ім стацца бальшынёй. Гэткая-ж нашая вонкавая палітыка мусіць быць і ў дачыненьні да ўсіх нашых суседзяў. Бо заданьнем кажнага палітыка наагул — рабіць усе высілкі, каб абараніць свае інтарэсы мірным дыпляматычным шляхам. Я вельмі-б цешыўся, калі-б і між расейцаў знайшлася хоць маленькая група такіх дзеячоў, якая павяла-б працу сярод сваіх суродзічаў у кірунку адмаўленьня імі ад няслушных прэтэнсыяў на нашую сувэрэннасьць і нашыя землі. Я перакананы, што ўсе тыя палітыкі й не палітыкі з Захаду і Ўсходу, што яшчэ ня выжылі сваіх агрэсыўных апэтытаў, раней ці пазьней будуць змушаны ад іх адрачыся, да гэтага йдзе й да гэтага прыйдзе. Гарантыяй гэтаму ёсьць нашае бясспрэчнае сьвятое права і эвалюцыя сусьветнай палітычнай апініі. Трэба нам толькі энэргічна й настойліва працаваць, але працаваць умела, разумна й гібка, ня сходзячы, зразумела, з сваіх пазыцыяў. А пазыцыі нашыя выразна й яскрава вызначаныя канцэпцыяй БНР як у нашай нутранай, так і вонкавай палітыцы

14-ае пытаньне: Які Вы бачыце выхад з дуалізму сярод беларускай эміграцыі?

Адказ сп. Прэзыдэнта: Ня бачу ніякага дуалізму, але толькі супраціў невялікай часткі беларусаў у Нямеччыне, здэзарыентаванай і абаламучанай варожымі нашым нацыянальным інтарэсам дзейнікамі. Калі-ж для вас гэта дуалізм, дык выхад зь яго просты: уліцца ў кадры нашага агульнага вызвольнага руху і ўсё. Зьяўляюцца абсалютна беспадстаўнымі выдумкі, што быццам Рада БНР складаецца выключна з аднэй нейкай партыі «крывічоў», якая, — як я казаў раней — наагул ня існуе. Рада БНР налічвае сяньня да 150 чалавек. Гэта прадстаўнікі ці то існаваўшых палітычных партыяў у Беларусі (БНП, нацыянал-дэмакраты, хрысьціянскія дэмакраты й інш.), ці існуючых сяньня на эміграцыі, а ў бальшыні гэта беспартыйныя, якіх можна было-б назваць проста беларускімі патрыётамі, рэспубліканцамі-незалежнікамі.. Няма таму абсалютна чаго баяцца тым беларусам, якія, застаючыся паза кадрамі Рады БНР, думаюць, што калі-б яны прыйшлі да Рады, дык іх-бы там захлынула нейкая «крывіцкая» партыя. Дзьверы Рады БНР не зачыненыя для кажнага дзейнага і сумленнага беларускага патрыёта, дэмакрата й рэспубліканца. Гэта вы бачылі хоць-бы з прыкладу выбараў і пасылкі дэлэгатаў у Раду БНР беларусамі францускае зоны, з Бэльгіі, Англіі і г. д. Ніводнаму з прадстаўленых нам дэлегатаў у прыйме да Рады ня было адмоўлена і ня будзе адмоўлена, паколькі іх выбіралі запраўды беларускія арганізацыі й установы.

15-ае пытаньне: Які Ваш пагляд што да зьмены нашага нацыянальнага назову на «Крывію» і зьмены беларускага гэрбу?

Адказ сп. Прэзыдэнта: Я думаю, што тычыцца нацыянальнага назову «Крывія», дык я ўжо высказаў свой пагляд ясна. Што да праблемы «зьмены гэрбу», дык гэта яшчэ больш характэрна, як гэта вы і вашыя аднадумнікі патрапляюць рабіць марскую буру ў шклянцы вады. Досыць камусь аднаму высказаць якіясь свае меркаваньні, навет хоць-бы ў форме «ці не варта было-б нам зрабіць тое або сёе», як вы ўсе адразу ў званы й колакалы... Вы вазьміце любую прэсу, любы парлямант якогась народу ў сьвеце. Хіба-ж мала там падаецца розных праектаў, над імі дыскутуюць, спрачаюцца, але па людзку, а калі такі ці іншы праект бальшынёю прыймаецца ці адкідаецца, на гэтым і канчаецца. Вам-жа «Крывія» і «двухгаловая Пагоня» пэўне застанецца адзінай тэмай гутаркі аж да сьмерці.

На гэтым гутаркі сп. Прэзыдэнта зь беларусамі лягеру Лютэнзэ закончыліся.

Ніхто з прысутных, апрача сп. Сымона Шаўцова, ня выказваў ніякіх прэтэнсіяў да сп. Прэзыдэнта. Наадварот, усе былі вельмі задаволеныя із спатканьня і праведзенага часу зь ім, навет сам сп. Шаўцоў на разьвітаньне неяк зьбянтэжана трохі сказаў у прысутнасьці ўсіх, што ў рэлігійным пытаньні ён зусім задаволены адказамі сп. Прэзыдэнта і перакананы імі, але ў іншых не. Аднак сп. Прэзыдэнт адказаў, што мала было часу на шырэйшую гутарку і пажадаў яму, каб перадумаў усё шчыра й сумленна, тады і ў іншых пытаньнях дойдзе да такога-ж высnаву, што і ў пытаньні рэлігійным.

Хай цяпер прачытаюць прысутныя ў залі гэтую маю справаздачу і артыкул сп. С-н ды пераканаюцца, як лёгкія на выдумкі пісакі зь «Беларускай Волі».

(Канец).

Зь Беларускага Жыцьця

ДОБРАЯ ІНІЦЫЯТЫВА БЕЛАРУСАЎ У КАНАДЗЕ

У Канадзе знаходзіцца паважная колькасьць беларусаў: бальшыня іх — гэта старыя эмігранты, што прыбылі сюды перад вайной або яшчэ шмат раней, і мяншыня — гэта новая паваенная эміграцыя. На яе складаюцца беларусы, што прыбылі сюды з польскай арміі ў Ангельшчыне на кантракты двухгадовае працы на сельскай гаспадарцы, і тыя, што прыехалі зь Нямеччыны на дзесяцімесячныя кантракты працы ў лясох, капальнях і інш.

Калі ходзіць пра старую эміграцыю, дык яна ў ладнай меры зрусыфікаваная, або, што яшчэ горш, скамунізаваная, а дзеля гэтага яе ня толькі пакуль што нельга выкарыстаць у грамадзкай працы, але яшчэ многа трэба над ёю працаваць. Вось гэта, між іншых грамадзкіх заданьняў, і ставяць за галоўны свой абавязак новыя беларускія эмігранты, людзі ідэйныя й нацыянальна сьведамыя. Так як іх у Канадзе яшчэ ня шмат, пры гэтым будучы зьвязанымі кантрактамі зь месцам сваей працы й расьсеенымі па ўсей вялізарнай краіне, яны дагэтуль ня мелі магчымасьці стварыць тут сваей арганізацыі, якая гуртавала-б усіх беларусаў у Канадзе.

Але гэта не абазначае, што ў Канадзе не праводзіцца беларуская арганізаваная праца. Наадварот, яна вядзецца й дае большыя вынікі, чымсьці ў некаторых іншых краінах, дзе ўжо навет ад даўжэйшага часу існуюць беларускія арганізацыі.

Улетку мінулага году прыехаў у Канаду сп. К. Акула й на прапанову Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі ўзяў на сябе цяжар лучнасьці паміж беларусамі ў Канадзе й ініцыятыву іхнага зарганізаваньня. Трэба прызнаць, што сп. Акула бліскуча вывязаўся із свайго заданьня. Ён навязаў тут лучнасьць з усімі сьведамымі беларусамі й нашымі арганізацыямі ў Эўропе, шырака павёў акцыю помачы беларусам у Нямеччыне, добра рэдагуе месячны часапіс «Беларускі Эмігрант», які стаіць на высокім ідэалягічным узроўні й зьяўляецца цэнтрам сувязі паміж канадыйскімі беларусамі й іхнымі суродзічамі ў Эўропе.

Апошнім часам сп. Акула разам із сваімі супрацоўнікамі прыступіў да канкрэтнай рэалізацыі даўно насьпелага праекту - стварэньня беларускай цэнтральнай арганізацыі ў Канадзе. Дзеля таго, што ў многіх навапрыехаўшых сюды беларусаў кантракты ўжо кончыліся, у іншых хутка канчацца, яны будуць мець свабодны выбар месца жыхарства й працы ў Канадзе. Дзеля гэтага вядзецца акцыя за асяленьне іх у вадным цэнтральным пункце Канады, на які прапануецца выбраць горад Торонто. Там-жа хутка мае паўстаць беларуская арганізацыя.

«Справа арганізацыі беларусаў у Канадзе ня церпіць адкладу. Гэта зьвязана з агульнай палітычна-грамадзкай сытуацыяй нашай эміграцыі. Мы, беларусы з Канады, знаходзімся ў сытуацыі мо найлепшай параўнальна да нашых суродзічаў ува ўсіх іншых краінах сьвету. Галоўнае — матарыяльна ня толькі ня церпім нястачаў, але яшчэ здольны памагчы іншым, апрача таго карыстаемся з усіх прывілеяў заходняй дэмакратыі. Апошнім-жа часам сытуацыя нашых суродзічаў у Нямеччыне выдатна пагоршылася. Сюды наплываюць лісты з просьбамі аб дапамозе. Гэтая дапамога і будзе нашым першым абавязкам. Як найхутчэйшае зарганізаваньне тутэйшых беларусаў ляжыць таксама ў інтарэсе нашай эміграцыі й нашага народу й з пункту гледжаньня палітычнага». — піша сп. Акула ў вартыкуле «Нельга адкладаць», зьмешчаным у Но. 7 «Беларускага Эміграннта».

Пішучы аб гэтых прыгожых праектах нашых суродзічаў у Канадзе, мы верым, што яны хутка будуць зьдзейсьненыя. Гэтага мы ім жадаем ад нашага шчырага беларускага сэрца.

С. Сініца.

У БЕЛЫ ДОМ ПРЫБЫЎ ПАСОЛ...

ФАНТАСТЫЧНАЯ НАВЭЛЯ З ПРАЎДАПАДОБНЫМ ЗЬМЕСТАМ

Ад Рэдакцыі: Пад такім загалоўкам амэрыканскі тыднёвік «Кольер» памясьціў фантастычную навэлю, якая зьяўляецца замаскаваным заклікам да пільнасьці. З гледзішча на арыгінальнасьць і фантастычнасьць ейнае фабулы ды на вялікую сэнсацыю, якую яна выклікала ў Амэрыцы, перадрукоўваем яе тут за газетай «Неділя».

Прэзыдэнт Задзіночаных Штатаў Амэрыкі толькі што зьбіраўся пакінуць свой кабінэт і йсьці сьнедаць, як яго паведамілі, што ў Белы Дом прыбыў пасол Мітурскі, які жадае бачыцца з прэзыдэнтам у сьпешнай й вельмі важнай справе. Зацікаўлены прэзыдэнт, каб не парушаць правілаў міжнароднае ветлівасьці, загадаў папрасіць пасла ў кабінэт.

— Спадару прэзыдэнце, — пачаў пасол, — я маю паведамленьне ад майго ўраду, якое павінна астацца ў поўнай тайніцы. Я вельмі прашу спадара прэзыдэнта на прыватную размову.

— Калі ласка, — адказаў прэзыдэнт, — пойдзем у мой працоўны пакой.

За 15 хвілінаў пасол ад'ехаў. Прэзыдэнт паклікаў двух сакратароў. Аднаму ён сказаў:

— Выклічце наступны нумар тэлефону й передайце вось такія пытаньні. Зрабіце гэта безадкладна й як найхутчэй прынясіце мне адказы.

Другому сакратару прэзыдэнт сказаў:

— Зараз-жа запрасіце ўсіх сяброў кабінету й шэфа Генэральнага Штабу на надзвычайнае паседжаньне.

Кабінэт сабраўся за гадзіну пасьля таго, як пасол Мітурскі пакінуў Белы Дом. Перад прэзыдэнтам ляжалі два дакумэнты: паведамленьне пасла й адказы на тэлефонныя запытаньні.

Узяўшы першы дакумэнт, прэзыдэнт сказаў:

— Джэнтэльмэны! Я запрасіў Вас сюды дзеля таго, шт наш край неспадзявана апынуўся перад такой страшнай і раптоўнай небясьпекай, якой яшчэ ня знала нашая гісторыя. Пасол Мітурскі з гадзіну таму наведаў Белы Дом з нотаю свайго ўраду. Я прачытаю яе Вам:

«Яго Эксцэленцыі Прэзыдэнту Задзіночаных Штатаў.

На працягу многіх месяцаў нашыя краі ўсімі сіламі намагаліся дайсьці да паразуменьня й забясьпечыць мір на ўсім сьвеце. Мы нічога ў гэтым не дасягнулі. Дзьве нашыя ідэалёгіі ня могуць жыць у згодзе на аднэй і тэй самай плянэце. Прадаўжаньне змаганьня ў збраеньні нашых краёў можа канец канцоў прывесьці да поўнага зьнішчэньня абедзьвюх нацыяў і нашых саюзьнікаў. Мы ўважаем за бескарыснае прадаўжаць нашыя дыпляматычныя спрэчкі, тады, калі ўсе нашыя праблемы могуць быць разьвязаныя зусім проста. Таму мы ўжылі наступных захадаў:

1. 12 самалётаў тыпу В-29 з адзнакамі арміі ЗША, але з нашаю камандаю, кажны з трымя атамнымі бомбамі прызяміліся ў такіх гарадох: Сан-Францыско, Лёс-Анжэлес, Сэн-Люі, Канзас-Сіты, Вашынгтон, Пітсбург, Дэтройт, Новы-Орлеан, Філядэльфія, Бостон, Нью-Ёрк і Чыкаго.

2. Адразу пасьля прызямленьня кажны самалёт зустрэлі тры грузавыя аўтамабілі амэрыканскага вайсковага тыпу. Кажны аўтамабіль узяў з самалётаў па аднэй атамнай бомбе. Гэтыя аўтамабілі былі кіраваныя прыхільнымі да нашага ўраду амэрыканскімі грамадзянамі, якія даставілі бомбы ў стратэгічныя пункты у кажным із успомненых гарадоў».

Тут чытаньне прэзыдэнта перарваў міністар абароны:

— Але-ж гэта немагчыма, — сказаў ён, — нашыя органы бясьпекі...

— Я сказаў паслу Мітурскаму, што гэта немагчыма, — адказаў прэзыдэнт, — але ён адказаў, што мы былі-б зьдзіўленымі, калі-б даведаліся, колькі людзей з органаў дзяржаўнае бясьпекі зьяўляюцца іхнымі прыхільнікамі...

— Але-ж вайсковыя аўтамабілі!.. — пачаў быў шэф Генэральнага Штабу.

— Мы ўжо прадалі тысячы іх прыватным асобаам па ўсей краіне — сказаў прэзыдэнт.

— Амерыканскія вайсковыя ўніформы цяпер можна знайсьці на ўсім сьвеце. Ці здаецца гэта магчымым, ці не, але гэта можа стацца. Я праверыў тэлефанічна гэтыя паведамленьні пасла. Гэтыя лётнікі В-29 сыгналізавалі аварыі сваіх машын і дасталі дазвол прызямліцца. Ніводнае зь лётавішчаў навет не дапытала іх.

Больш ужо ніхто не перарываў прэзыдэнта, і ён прадажаў чытаць далей:

«Бомбы цяпер ужо на прызначаных мясцох.

А таму мы вымагаем ад Вас, як Прэзыдэнта Задзіночаных Штатаў:

1. Загадаць раззброіцца амэрыканскай арміі, флёту й вайсковым аб'ектам.

2. Загадаць паветраным сілам аставацца на зямлі.

3. Выдаць загад ваенным караблём плысьці ў найбліжэйшыя парты й чакаць нашых далейшых распараджэньняў.

4. Загадаць усім акупацыйным амэрыканскім адзінкам у іншых краінах безадкладна скласьці зброю й прыгатавацца да сустрэчы нашых высокіх афіцэраў, якія мусяць прыняць іхнае падданьне.

5. Паведаміць цераз радыё Вашае насельніцтва, што найменшы супраціў выкліча катастрофу ў успомненых гарадох, ахвяраю якой станецца іхнае насельніцтва.

6. Паведаміць таксама насельніцтва, што нашыя прадстаўнікі перабяруць урадаваньне Задзіночанымі Штатамі заўтра апаўдні. Амерыканскія грамадзяне, што сымпатызуюць нашаму ўраду, адначасна маюць обняць кіруючыя становішчы ў усіх гарадох і населеных пунктах Амэрыкі.

7. Загадаць Вашым грамадзянам здаць собскую зброю нашым прадстаўніком.

8. Паведаміць насельніцтва, што нашая адміністрацыя й войска пачнуць прыбываць у Задзіночаныя Штаты заўтра апаўдні. Яны высадзяцца ў Бастоне, Нью-Ёрку і ў гарадох заходняга ўзьбярэжжа. Іхныя высадкі павінны адбыцца без перашкодаў.

Пане Прэзыдэнце, гэты ультыматум мусіць быць прынятым або адкінутым на працягу двух гадзін з таго мамэнту, калі наш пасол перадасьць яго ў Вашыя рукі. Калі-ж ён будзе адкінутым або астанецца без адказу ў вышэй азначаным тэрміне, нашая акцыя разпачнецца. Тры атамныя бомбы выбухнуць у Нью-Ёрку за 30 хвілін. Бомбы ў 11 іншых гарадох выбухнуць на 15 хвілінаў пазьней. На працягу некалькіх сэкундаў Задзіночаныя Штаты страцяць 12 найважнейшых індустрыяльных, вайсковых і камунікацыйных цэнтраў ды адміністрацыйных асяродкаў. Пры гэтым згіне 10 мільёнаў амэрыканцаў».

Прэзыдэнт асьцярожна паклаў дакумэнт на стол перад сабою.

— Джэнтэльмэны, — сказаў ён, — такая ёсьць сытуацыя. Нам астаецца менш гадзіны часу. Што маем рабіць?

КАМПАЗЫТАР КУЛІКОВІЧ ЦЯЖКА ХВОРЫ

Да нас дайшла сумная вестка, што шырака ведамы й заслужаны беларускі кампазытар Мікалай Куліковіч, аўтар некалькіх лепшых беларускіх опэраў, цэлага мноства драбнейшых музычных твораў, а таксама й актыўны працаўнік беларускае сцэны на эміграцыі, апошнім часам падчас гастроляў зь Беларускім Тэатрам Эстрады ў Аўзбургу стаўся ахвяраю нешчасьлівага выпадку, у выніку якога спаткала яго цяжкае пакалечаньне.

Кампазытар Куліковіч пасьля апэрацыі знаходзіцца цяпер у шпіталі ў Аўгзбургу.

Падаючы аб гэтым да ведама нашага грамадзянства, Беларускі Нацыянальны Камітэт і Рэдакцыя выказвае гэтым сваё глыбокае спачуваньне спадару Куліковічу й ягонай сям'і ды жадае яму як найхутчэйшага выздараўленьня.

ДА НАШЫХ ЧЫТАЧОЎ

Гэтым ветліва просім нашых чытачоў безадкладна ўрэгуляваць падпіску на «Бацькаўшчыну», бо толькі такім спосабам нашая газэта здолее рэгулярна выходзіць.

Падпіска на год каштуе 14 н. марак, на паўгода — 7 н. марак, на 3 месяцы — 3,50 н. марак. Тыя, што аплацяць падпіску згары на цэлы год, атрымаюць бясплатную прэмію ў якасьці трох беларускіх кніжак. Тыя, што аплацяць падпіску на паўгода, атрымаюць адну кніжку, як прэмію.

Разам з 26(29) нумарам газэты, Рэдакцыя разаслала рахункі задоўжанасьці тым нашым чытачом, якія зьяўляюцца Рэдакцыі вінаватымі за дасюлешняе атрымліваньне газэты. Напамінаем, што гэтая задоўжанасьць мусіць быць безадкладна ўрэгуляваная, бо ў праціўным выпадку ім будзе спыненае высыланьне газэты.

Мы горача заклікаем нашае грамадзянства падтрымаць адзіную беларускую газэту на эміграцыі шляхам рэгулярнага аплачваньня падпіскі, прыдбаньня новых падпішчыкаў, урэгуляваньня дасюлешняй задоўжанасьці й складаньня ахвараў на выдавецкі фонд «Бацькаўшчыны».

Рэдакцыя й Адміністрацыя.

«Бацькаўшчына» павінна стацца выменаю думак нашае эміграцыі. Пішыце аб усім: Вашым жыцьці, паглядах, імкненьнях і пажаданьнях, а ўсё гэта знойдзе сваё адбіцьцё на балонах нашае газэты.

ДА НАШЫХ ЧЫТАЧОЎ ПАЗА НЯМЕЧЧЫНАЙ

Гэтым паведамляем нашых чытачоў у Вялікабрытаніі, Францыі, Бэльгіі, Канадзе й Аргентыне, што, пачынаючы з Но. 29(32), газэта будзе ім высылацца не непасрэдна, але за пасярэдніцтвам Прадстаўніцтваў нашае Рэдакцыі ў кажнай з гэтых краінаў. Адрасы Прадстаўніцтваў «Бацькаўшчыны» наступныя:

1. У Вялікабрытаніі:
Association of Whiteruthenians in Gt. Britain 49, Linden Gardens, London, W. 2. England.

2. У Францыі:
Union des Travailleurs Bielorussiens en France 26 Rue de Montholon, Paris 9. France.

3. У Бэльгіі:
Mr. Kalinka Mikalaj, Rue de Bavendoel 4. Milmort-Liege. Belgique.

4. У Канадзе:
Mr. Pituska Jozeph, General Delivery. Ottawa. On'. Canada.

5. У Аргентыне:
Asociacion Bielorusa en la Argentina, Calla Maza, 150. Buenos-Aires. Argentina.

Непасрэдна з гэтых Прадстаўніцтваў трэба ў далейшым выпісваць «Бацькаўшчыну» й там-жа ўрэгулёўваць належнасьць за яе.

Адначасна просім нашых паважных суродзічаў паза Нямеччынай шырэй падтрымаць фінансова нашую газэту.

Рэдакцыя й Адміністрацыя.

НАШ ФОНД

У сувязі з грашовай рэформай у Нямеччыне й зьменай вартасьці нямецкай маркі справаздачу з атрыманых грошаў на фонд «Бацькаўшчыны» пачынаем з гэтага нумару на нова. Грошы атрыманыя ў замежнай валюце й прадметы падаём у пераводзе на нямецкую марку. І так за апошні час атрымана ў новых марках:

Група беларусаў у Англіі «Дванаццатка»	300,00 н. м.
Квяткоўскі Юрка з Канады	72,50 н. м.
Акула Кастусь з Канады	40,00 н. м.
Пітушка Язэп з Канады	29.00 н. м.
Грыцук Аляксей з Канады	23,00 н. м.
Салановіч Т. з Канады	13,00 н. м.
Згуртаваньне Беларусаў у Аргентыне	58,00 н. м.
Стэцька П. з ЗША	29,00 н. м.
Працаўнікі беларускага лягеру ў Остэргофэне	1,079,95 н. м.
Др. Войтэнка В.	50,00 н. м.
Др. Гагалінскі Ігнат	40,00 н. м.
Др. Тумаш В.	20,00 н. м.
Усяго	1.754,45 н. м.

Усім ахвярадаўцам — шчырая падзяка!

Кажны грош, зложаны на фонд «Бацькаўшчыны», зарука сыстэматычнага выхаду газэты.

Whiteruthenian Weekly „The Fatherland“
Authorized by EUCOM Hq. Civil Affairs Division 20 July 48, Nr. UNDP 225. Circulation 3500 copies.
Administration: (13b) Osterhofen, Ndby., Whiteruthenian, D.P.Camp.
Edited by: Whiteruthenian National Commitee.
Printed by: Georg Jakob, München 8, Pütrichstraße 3a.